

l'exterior:
construcció d'espais educatius
escola norai
març 2021

SUMARI

Justificació

Àmbits d'actuació

Objectius

Idees clau

Zonificació de l'exterior

Consideracions finals

Bibliografia-Webgrafia

CONSTRUCCIÓ D'ESPais EDUCATIUS A L'EXTERIOR

JUSTIFICACIÓ

Els espais exteriors són entorns d'aprenentatge i agents educatius de primer ordre per als infants. Es tracta de moments i situacions que cal planificar acuradament per tal que esdevinguin realment educatius.

L'escola Norai, que neix en mòduls a l'espera de l'edifici definitiu, compta en el seu projecte educatiu amb els criteris que defineixen "l'exterior" com espai educatiu. Un dels tres pilars del projecte educatiu de l'escola és l'entorn:

l'entorn

volem oferir un entorn respectuós amb les persones i transmissor de cultura

l'escola és un espai que acull l'infant i li ofereix un medi adequat a les seves **necessitats d'observació i experimentació**

un entorn amb **qualitat estètica** genera experiències de percepció gratificants i educa la sensibilitat

l'escola es troba **arrelada a un territori** i la seva comunitat s'hi vincula

la natura ofereix la millor proposta educativa i **l'espai exterior** esdevé el context d'experiències i processos

L'experiència de l'ús educatiu dels patis de les escoles dins la nostra tradició pedagògica i escolar com ara l'Escola del Bosc, l'Escola del Mar o l'Escola del Parc, o les reflexions i pràctiques de brillants pedagogs com ara Rosa Sensat, Artur Martorell o Pau Vila, continuen essent vigents i aportant valors de referència: aprenentatge de l'entorn, comunió amb la natura, joc. Com a centre de nova creació ens fem hereus de la tradició catalana sobre l'exterior, alhora que hi incorporem elements d'innovació educativa.

ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Hi ha tres àmbits rellevants a l'entorn del disseny d'exteriors a la nostra escola, vinculats estretament amb el nostre projecte educatiu:

- Joc: espais per al desenvolupament de la capacitat de jugar i, per extensió, els seus beneficis educatius; aspectes com la construcció de l'autoestima, aprendre a afrontar reptes, desenvolupar defenses contra la frustració, aprendre a conviure i a ser respectuosos, apreciar la diversitat de gènere, de cultura...
- Aprenentatges: espais exteriors plens de recursos per a l'aprenentatge, relacionats o relacionables amb les diferents àrees curriculars. La diferència aula – pati es dilueix.
- Comunitat educativa: espais per a la festa, la celebració, la convivència. És un dels escenaris més visibles de l'escola, que a més informa i transparenta bona part de les intencions educatives i metodologies del centre.

OBJECTIUS

El projecte d'adequació de l'exterior persegueix diferents objectius:

. Establir les idees clau i els principis que han de reflectir els espais exteriors de l'escola.

El projecte enumera aquells principis que pensem que han de regir els espais exteriors. En base a aquests principis, es podran fer actuacions generals o puntals. Caldrà vetllar perquè tothom que intervingui en l'exterior tingui en compte aquestes idees: comunitat educativa i institucions.

. Determinar els usos dels espais exteriors de l'escola Norai.

Tant l'edifici actual de l'escola com l'espai exterior que l'envolta són equipaments provisionals que canvien cada curs, en funció de les necessitats (el nombre d'infants augmenta i en varia també la seva composició, ja que cada curs, els infants creixen i varien les seves capacitats, jocs i formes de relació). És per això que el projecte concreta les zones i les seves característiques, però no en determina l'emplaçament en tots els casos, ja que pot dependre de desenvolupament de l'edificació. Hi haurà certes zones i propostes que podrien ubicar-se en diferents llocs o, fins i tot, duplicar-se o triplicar-se, segons les possibilitats dels espais.

. Assenyalar línies de participació dels diferents sector

Els principals protagonistes de l'espai exterior de l'escola són els infants i s'establirà com han de gestionar el que l'exterior ofereix. Es recolliran idees, participaran de les decisions, vetllaran per la seva cura, mantindran les propostes... a partir, sobretot, del Consell de Cooperació.

L'equip educatiu serà qui determini els usos, faci propostes i estudiï les necessitats que es generen, alhora que serà vigilant de la coherència amb el Projecte Educatiu.

Les famílies podran col·laborar en jornades de voluntariat, organitzades per la Comissió d'Espais i Materials. Aquesta comissió vetllarà pel manteniment de l'exterior i presentarà a aprovació idees i propostes.

Serà el Consell escolar qui aprovarà demandes, instal·lacions, equipaments en la línia del present projecte i del Projecte Educatiu.

Les administracions hauran de vetllar perquè aquests entorns s'adequin a les necessitats educatives del Projecte Educatiu, alhora que vetllin per la cura, el manteniment i la seguretat.

IDEES CLAU

Els objectius d'aquest projecte estan basats en idees claus que són els valors del nostre projecte:

- . Educació en valors als patis: **convivència, participació i compromís**.
- . Repensar els espais de pati i jardins escolars de forma contínua, per construir espais amb **valor educatiu i propostes d'aprenentatge**. L'exterior es concep com a perllongació de l'interior.
- . El jardí escolar com a espai de **relació i convivència** que atengui la diversitat d'interessos dels infants.
- . Jugar amb la **natura** com a element fonamental del pati. L'infant ha de créixer en un entorn natural i aprendre a bellugar-se en ell.
- . **Naturalització dels exteriors**: materials naturals, colors naturals...
- . **Vegetació autòctona i resistent** (ombra i creació de zones) amb poques necessitats de reg i manteniment.
- . Aprofitament de les **condicions naturals del terreny** i poca intervenció artificial.
- . Creació de **zones diferents** perquè hi passin coses diferents (joc, conversa, observació...). Afavorir la idea que l'entorn acull i provoca i que cal crear micro-espais dins l'espai global.

ZONIFICACIÓ DE L'EXTERIOR

. Descoberta dels elements naturals

Es procurarà que la zona de la **muntanyeta**, així com el **bosc** de la zona del davant (incorporada com a zona d'ús exterior a petició del Consell escolar) presenti un aspecte el més natural possible. Es buscarà que hi hagi vegetació autòctona, pendents, pedres i tots els arbres que sigui possible per tal d'oferir un entorn natural i de repte motriu, naturalitzant al màxim els espais exteriors. L'actual projecte defensa un espai exterior

ampli (augmentant els seus límits a llocs actualment no transitats), separacions amables i disuasòries, però no invasives ni prohibitives de zones de difícil accés. Es proposa que els infants puguin accedir a les zones amb vegetació i que les separacions es facin amb elements "naturalitzats" com tanques de fusta o gabions de pedra, que ofereixen una separació, alhora que serveixen de seient.

Hi haurà una zona **d'hort** propera a les aules perquè ha de constituir una prolongació de les propostes. Un grup de persones voluntàries mantindrà l'hort en funcionament anirà avisant d'allò que es produeixi d'interès. Al mateix temps, si en un grup surt una necessitat concreta, es passarà al grup de l'hort perquè la puguin satisfer. Cal que les caixoneres siguin estretes per facilitar que els infants puguin arribar a les plantes. L'observació i manipulació són el principal objectiu d'aquest recurs.

S'afavorirà la reproducció d'insectes amb la construcció de **cases per a insectes**. Es recomana que s'instal·li en un lloc proper a vegetació, però allunyat de finestres i portes. L'observació i l'estudi és l'objectiu principal de la proposta, però pot arribar a afavorir la reproducció de les plantes properes.

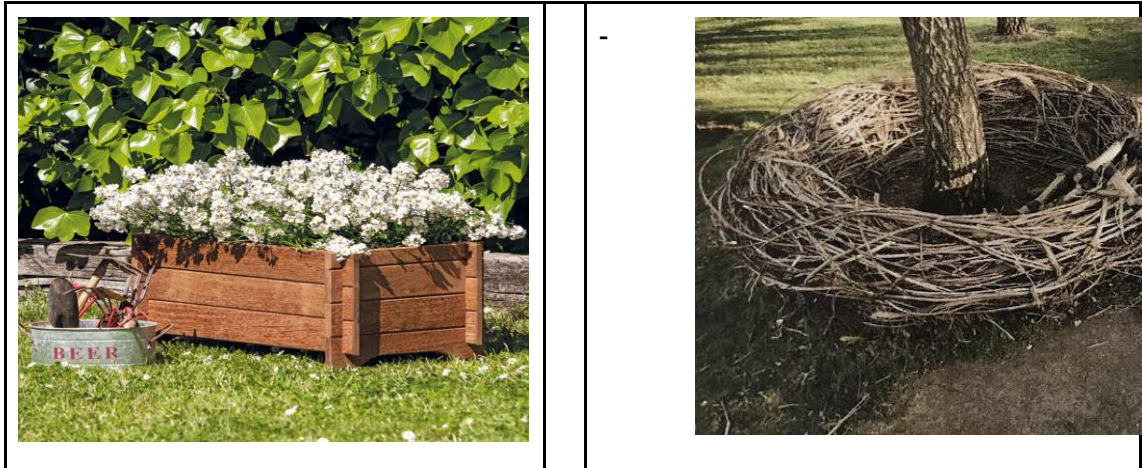

A l'exterior ha d'haver diferents **punts d'aigua**. L'aigua facilita que els infants puguin beure, en primer lloc. Però, sobretot, l'aigua proporciona fang, bassals, camins d'aigua... que proporcionen una inescapable oferta de jocs. Són molt recomanables les **taules esglaonades** per a la circulació de l'aigua que permeten experimentació i indagació.

A l'exterior ha d'haver-hi **plantes i flors**. Les plantes no només tenen una funció estètica que converteix els espais en acollidors, sinó que ajuden a millorar la qualitat de l'aire i mostren una font d'aprenentatge constant: com creixen, com es reproduïxen, com moren... per tant, s'instal·laran **jardineres** o es plantaran plantes directament en el sòl. I també es

poden utilitzar **elements naturals** provinents de jardineria per crear zones naturals i acollidores. Al mateix temps, la vegetació ordenada ajuda a crear zones i separar espais.

. Prioritat als reptes motrius

Es mantindran els **desnivells** que sorgeixin de forma natural (muntanyeta i bosc) i se'n crearan quan el terreny sigui excessivament pla. Són bones idees les plataformes de diferents materials, els sorrals a diferents nivells, escales, rampes... els infants han d'aprendre que el terreny és irregular i la resposta del cos s'adequa a aquestes irregularitats. L'adaptació del moviment a l'entorn és un aprenentatge competencial de primer grau que cal afavorir i atendre des de l'escola.

Les **estructures** per enfilars-se seran de fusta natural tractada, però conservant nusos i formes irregulars. Poden incloure materials naturals com cordes, xarxes..., però es defugirà de plàstics, colors estridents,

joguines de repre repetititu (tobogan, gronxador tradicional...) per oferir entorns menys estructurats que fomentin l'aprenentatge motriu.

Les **bicicletes, els patinets, els carretons...** suposen moviment, joc i coordinació i són els complements perfectes per al joc motriu, sobretot en les primeres edats. Cal oferir vehicles de **qualitat, sòlids, segurs i duradors**. Especial atenció cal destinar a l'ús del color en aquests materials per no reproduir estereotips de gènere. També cal donar resposta als infants que venen a l'escola utilitzant bicicleta o patinet, sempre i quan siguin elements afavoridors del moviment i l'activitat i no motoritzats o "dirigits" per la persona adulta.

. Zones de conversa, rotllana i repòs

S'han d'aconseguir espais que afavoreixin i potenciïn les relacions interpersonals, per això cal donar prioritat a **zones tancades, cobertes i**

petites com cabanes, coves... i **zones de conversa** com àgores i rotllanes de fusta o pedra.

. Zones de joc simbòlic

Taules de joc, cuinetes, taules, bancs... suposen oportunitats de **joc manipulatiu** i simbòlic.

Així com els panells de sons o manipulatius amb tubs, panys, cordes, politges o galledes... que representen oportunitats **d'experimentació**.

. Aula exterior

L'exterior ha de ser també espai d'aprenentatge com a aula, on poder fer art o petites indagacions amb ús de taules. Cal fer, per tant, zones de treball amb un mínim d'equipament per al seu ús.

. Ombres

Seria ideal que l'ombra es produís per efecte natural de l'arbrat, però si això no és possible, cal pensar en porxos que donin ombra. Aquests porxos o pèrgoles poden construir-se a partir de vegetació natural i restes de jardineria. Si cal posar elements més artificials seran de fusta i amb teles de colors clars, que deixin passar l'aire i la llum.

CONSIDERACIONS FINALS

El projecte també vol fer referència a la demanda a fer a les administracions a buscar solucions permanents i de qualitat que no ens

facin malbaratar recursos. És per això que pensem que caldria instal·lar reg automàtic que faciliti el creixement dels arbres i la supervivència de les plantes exposades al sol i a la contínua circulació d'infants, així com a tancats perifèrics de qualitat i estètics, la seguretat no va de la mà de la manca d'estètica, cal buscar solucions definitives i amables a la vista, pensant que l'entorn és també "educador".

També hem de pensar en els mínims de seguretat que l'exterior ha d'oferir: tancament perimetral, accés sense perill (a poder ser sense creuament de vies per a vehicles) i accés fàcil des de l'interior, entenent l'exterior com a prolongació de l'edifici.

D'altra banda, el projecte també vol posar de manifest la necessitat de pensar a anys vista, de buscar solucions que no entrin amb contradicció amb etapes futures de creixement, a fer un estudi general de necessitats a llarg termini.

BIBLIOGRAFIA-WEBGRAFIA

AENOR(2009): Equipamiento de las áreas de juego y superficies

ASSES XXI (2009): Normas 2009. Requisitos de áreas de juegos infantiles y su evaluación pràctica

Fundació Jaume Bofill (2009): Els patis de les escoles, espais d'oportunitats educatives

<http://natibergada.cat/el-pati-una-oportunitat-per-aprendre>

<https://elnousafareig.org/>

PATISNATURALS <https://patisnaturals.cat/components/>

PATIOVIVO <https://patiovivo.cl/proyectos/>

PUPUT (obrador de Artijoc.coop)

https://www.artijoc.com/es/?id_appagebuilder_profiles=19

EL GLOBUS VERMELL <https://elglobusvermell.org/>

CATÀLEG: <https://bdu.es/catalogo-productos-juegos/>

Equip educatiu
Aprovat en Consell escolar març 2021

NOTA: la imatge de la portada és una composició col·lectiva creada pels infants de tres anys el curs 2017-2018, en resposta a la pregunta:
com volem que sigui l'exterior de l'escola norai?